

JAARVERSLAG 2023
COMMISSIE VAN TOEZICHT
P.I. GRAVE

JAARVERSLAG 2023

1. Samenstelling commissie van toezicht

De commissie van toezicht had gedurende het verslagjaar de volgende samenstelling.

3

De commissie van toezicht bestond gedurende het verslagjaar uit 11 leden. De commissie streeft er naar een afspiegeling te vormen van de samenleving. Hiertoe is in artikel 11, derde lid van de Penitentiaire maatregel bepaald dat de commissie van toezicht zo breed mogelijk is samengesteld. In 2022 maakten in ieder geval een met rechtspraak belast lid van de rechterlijke macht, een advocaat, een medicus, een deskundige uit de kring van het maatschappelijk werk alsmede een psychologe deel uit van de commissie van toezicht.

Het secretariaat van de commissie van toezicht bestond gedurende het verslagjaar uit één secretaris en daarnaast nog twee plaatsvervangend secretarissen.

Allen zijn als juridisch medewerker verbonden aan de rechtbank 's-Hertogenbosch (thans rechtbank Oost-Brabant), sector strafrecht te 's-Hertogenbosch.

De administratieve ondersteuning van de commissie van toezicht bestond gedurende het verslagjaar uit vijf administratieve medewerkers verbonden aan de rechtbank 's-Hertogenbosch (thans rechtbank Oost-Brabant), sector strafrecht te 's-Hertogenbosch.

Ledenwerving:

In het jaar 2022 heeft zich een wijziging voorgedaan in de samenstelling van de commissie van toezicht. Eén lid is op 1 februari 2022 toegetreden tot de commissie van toezicht.

Eén lid heeft na een periode van 15 jaar op 1 juli 2022 afscheid genomen van de commissie van toezicht.

Per 1 juni 2022 is een nieuw lid tot de commissie van toezicht toegetreden teneinde het lid, die op 1 juli 2022 afscheid heeft genomen op te volgen.

Ledenwerving:

In het jaar 2023 heeft zich een wijziging voorgedaan in de samenstelling van de commissie van toezicht. Na een periode van 15 jaar heeft de commissie van toezicht, in verband met diens overlijden, afscheid moeten nemen van een lid.

Na werving is een lid op 1 juli 2023 in zijn plaats toegetreden tot de commissie van toezicht.

Deskundigheidsbevordering

De voorzitter houdt toezicht op de (bij)scholing van de commissieleden. Voor nieuwe commissieleden is er een introductietraject onder leiding van een mentor. Jaarlijks worden de leden die optreden als (plaatsvervangend) voorzitters van de beklagcommissie in het voorjaar bijgeschoold over de actualiteiten penitentiair recht. In de (bij)scholing van de secretarissen wordt voorzien door het opleidingsprogramma van de strafsector van de rechtbank 's-Hertogenbosch. Maandelijks ter vergadering wordt aandacht besteed aan bijzondere thema's en/of onderwerpen en aan relevante jurisprudentie van de RSJ.

Zo is in 2023 in de maandelijks vergaderingen van de commissie onder meer gesproken over de bejegening van gedetineerden (motiverende bejegening), geluidsoverlast, de Wet Straffen en beschermen, de winkel, voeding en de bemiddeling bij het indienen van een grief. Periodiek wordt in de commissievergadering een deskundige uit het personeel van de inrichting of een belangrijke ketenpartner uitgenodigd om over een bijzonder thema te vertellen.

In september 2023 heeft een afdelingshoofd een toelichting gegeven op de werkzaamheden van het afdelingshoofd, mede gezien in het kader van de bemiddeling van grieven en de begeleiding van de maandcommissaris tijdens het bezoek aan de inrichting. Dit onderwerp is vaker tijdens de vergaderingen aan de orde geweest. .

Daarnaast heeft de commissie gesproken over het onderwerp zelfreflectie binnen de commissie van toezicht. Naar aanleiding van de gemaakte afspraken is er tijdens het afgelopen verslagjaar een rooster opgesteld, zodat er intervisie kon plaatsvinden. Dit is als zinvol ervaren, zodat ook voor het jaar 2024 is gekozen om dit voort te zetten. De diverse voorzitters nemen als lid van de beklagcommissie deel aan zittingen van de andere voorzitters. Daarnaast worden de uitspraken van de beklagcommissie en de jurisprudentie van de RSJ besproken. De commissie van toezicht heeft ook dit jaar gebruik gemaakt van de informatie van het kenniscentrum. De secretaris ontvangt iedere maand de nieuwsbrief van het kenniscentrum en stuurt deze door naar de leden. Van belang zijnde onderwerpen worden steeds op de vergaderingen besproken.

2. Algemeen

Vergaderingen van de commissie

De commissie heeft het afgelopen jaar elf maal vergaderd. De vergaderingen vonden steeds plaats op de tweede woensdag van de maand. De vergaderingen vonden plaats in de inrichting zelf en werden steeds bijgewoond door een of meer directieleden. In 2023 is er geen aanleiding voor de commissie geweest om een vergadering buiten de aanwezigheid van de directie te laten plaats vinden. De vergaderingen werden gehouden aan de hand van een aantal vaste agendapunten, zoals de wettelijk voorgeschreven meldingen strafcelplaatsingen en ordemaatregelen, de verslagen van de maandcommissarissen en van de beklagcommissies, eventuele klachten in bemiddeling, mededelingen van de directie en bespreking van de ingekomen stukken.

Daarnaast zijn ad hoc onder andere de volgende onderwerpen aan de orde gekomen:

- Nieuwsbrieven Kenniscentrum Commissie van Toezicht;
- Jaarverslag Commissie van Toezicht P.I. Grave 2022;
- Toetsingscriteria voor de commissies van toezicht bij het gevangeniswezen;
- Jurisprudentiebulletin RSJ;
- Jaarverslag RSJ 2022;
- Jaarverslag Klankbordgroep Commissies van Toezicht 2022;
- Gebeurtenissen in de inrichting;
- Wet straffen en beschermen;
- Bemiddeling;
- Actualiteiten penitentiair recht.

De commissie is in de maand augustus niet in een vergadering bijeengekomen, vanwege het zomerreces.

In navolging op het voorgaande jaar heeft de commissie van toezicht de werkwijze met betrekking tot het digitaal verstrekken van de vergaderstukken dit jaar gehandhaafd. Elk lid van de commissie van toezicht heeft daartoe een iPad in het bezit en de directie heeft toestemming gegeven om de inrichting met de iPad te mogen betreden. De commissie maakt gebruik van de samenwerkruimte. De stukken voor de vergadering alsmede de stukken voor de beklagzitting worden op de samenwerkruimte geplaatst. De leden van de commissie van toezicht ervaren het werken met de samenwerkruimte nog altijd niet als een grote vooruitgang in vergelijking met de eerdere werkwijze. Gedurende een vergadering en/of beklagzitting logt het systeem automatisch uit als er even geen gebruik van wordt gemaakt. Dit is onwenselijk en levert onnodig problemen op. Daarnaast ontbreekt nog steeds de mogelijkheid tot het maken van aantekeningen. De commissie van toezicht hoopt nog steeds dat het systeem verbeterd gaat worden en gebruiksvriendelijker wordt.

Overleggen met de directeur van de inrichting

Eenmaal per jaar is er een vast overleg gepland tussen de voorzitter van de commissie en de (plv.) vestigingsdirecteur(en). In het jaar 2023 heeft dit specifieke overleg op 7 december 2023 plaatsgevonden. Het thema binnen dit overleg waren de toetsingscriteria gevangeniswezen. Frequent werd de commissie van toezicht door de directeur van de inrichting op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen de P.I.. Normaliter is de aanleiding voor deze gesprekken doorgaans gelegen in bijzondere voorvallen die zich in de inrichting hebben voorgedaan of in procedurele en praktische zaken rondom de zittingen van de beklagcommissies.

Op 12 april 2023 hebben de beklagvoorzitters uit de commissie van toezicht overleg gevoerd met de directeuren van de P.I. Grave over het onderwerp “marginaal toetsen”. Commissie en directie hebben somtijds een verschillende visie over dit onderwerp. Zo is de directie van oordeel dat de commissie in enkel zaken somtijds te ver gaat in haar toetsing, terwijl de commissie van oordeel is dat alle aan de beslissing ten grondslag gelegde feiten op juistheid getoetst moeten kunnen worden, wanneer nodig.

Samenwerking met de directie

De samenwerking met de diverse directieleden is gedurende dit verslagjaar naar tevredenheid verlopen. De directie heeft tijdens de vergadering telkens mededeling gedaan van de lopende zaken en van (nieuwe) ontwikkelingen die betrekking hadden op de gang van zaken binnen de inrichting. De commissie heeft daarbij de indruk gehad dat zij adequaat werd geïnformeerd.

In 2023 heeft de P.I. Grave meegewerkt aan de pilot ISS arrestanten. Tijdens deze pilot is bekeken of men tijdswinst kan behalen door minder te rapporteren en screenen in de eerste weken van detentie van de arrestanten. De pilot is gedraaid op de afdelingen A3 en M1.

Naar aanleiding van de uitspraak van de beklagcommissie inzake het uit-/beluisteren van telefoongesprekken van gedetineerden zijn de huisregels aangepast op dit punt.

In 2023 zijn diverse delen van de P.I. Grave verbouwd. In januari 2023 is gestart met de verbouwing van de BZT-ruimte. Deze ruimte kan na de verbouwing ook in gebruik genomen worden als familiekamer. In april 2023 is gestart met de verbouwing van de teamkamers op de A/B unit.

Ook in 2023 is de directie meerdere malen geconfronteerd met een dusdanig personeelstekort dat het dagprogramma diende te worden aangepast. In 2023 hebben er verschillende wervingsavonden voor nieuw personeel plaatsgevonden. Na iedere wervingsavond kon er nieuw personeel worden aangenomen. Daarnaast heeft de directie over nieuwe medewerkers contact met het ROC en het Koning Willem 1 College.

Per 1 maart 2023 is een nieuwe richtlijn ten aanzien van radio/cd-spelers ingevoerd, welke ertoe heeft geleid dat alle aangekochte radio's, zonder onderscheid, moesten worden uitgevoerd. Elke gedetineerde heeft de beschikking over een wekkerradio welke door de inrichting aan de gedetineerden wordt verstrekt.

In 2022 is de P.I. Grave gaan samenwerken met een nieuwe cateraar 'Vitam'. Gedurende het eerste half jaar van 2023 werd duidelijk dat de gedetineerden steeds minder tevreden waren over de kwaliteit en kwantiteit van het voedsel. De klachten gingen met name over de combinatie van voedselproducten en het feit dat er te weinig vlees wordt aangeboden. Daarnaast is er een periode geweest waarin de kwaliteit van de voedselproducten niet goed was. De directie heeft deze signalen opgepakt. Gedurende het jaar heeft er verbetering plaatsgevonden.

De directie heeft in het kader van haar zorgplicht, na constatering dat veel voedsel niet werd genuttigd, een composteringbak geïnstalleerd.

In 2023 heeft de directie, in samenwerking met de Hoofd Imam, besloten om op vrijdagmiddag twee Islamitische bijeenkomsten te organiseren, zodat tegemoet wordt gekomen aan de grote vraag onder de gedetineerden tot het bijwonen van deze bijeenkomsten.

Per 11 april 2023 is een nieuw dagprogramma van start gegaan.

De problematiek rondom de winkel en het bestelproces is meerdere malen tijdens de vergadering besproken. Daarbij zijn ook de stijgende winkelprijzen onderwerp van gesprek geweest. De directie heeft aangegeven dat de winkel landelijk is aanbesteed, waardoor het moeilijk is om hier invloed op uit te oefenen. De commissie heeft al meerdere malen, middels het schrijven van brieven aan de betrokken instanties, hierover haar zorgen geuit. Ook in het jaar 2023 is er wederom een brief geschreven aan betrokken instanties om met name aandacht te vragen voor de mogelijkheid tot het bestellen van versproducten voor de arrestanten. De commissie heeft eerder al aandacht gevraagd voor dit onderwerp. De commissie vindt het moeilijk te begrijpen dat er aan de ene kant wordt gestreefd naar duurzaamheid in het consumeren, terwijl aan de andere kant het grootste deel van de populatie wordt uitgesloten van het gebruik van versproducten. Capaciteit- en leveringsproblemen zouden aan het niet verstrekken hiervan ten grondslag liggen (kort gestraften zouden de inrichting al verlaten voor uitlevering van goederen). Voor kort gestraften met een straf van minder dan 2 weken valt dit te begrijpen, doch niet voor kort gestraften met een straf tussen 2 en 8 weken.

Per oktober 2023 is een deel van de huisregels aangepast. Een addendum op de huisregels is verstrekt aan de commissie van toezicht en is tevens voor gedetineerden te raadplegen in de bibliotheek of de teamkamer van de afdeling.

In 2023 werden door de directeur 148 mededelingen gezonden aan de secretaris van de commissie ingevolge het bepaalde in artikel 24, zesde lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende het plaatsen van gedetineerden in een afzonderingscel in het kader van een ordemaatregel, en 228 mededelingen ingevolge het bepaalde in artikel 55, tweede lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende het plaatsen van gedetineerden in een strafcel in het kader van een disciplinaire straf. Er zijn dit verslagjaar 2 mededelingen gedaan ingevolge het bepaalde in artikel 33, eerste lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende de bevestiging van mechanische middelen.

Overige overleggen

De leden van de commissie van toezicht ontvangen de notulen van de Gedeco-overleggen. Ook hielden maandcommissarissen met regelmaat contact met de gedetineerden die in het verslagjaar deelnamen aan de Gedeco. Het Gedeco-overleg wordt steeds bijgewoond door een lid van de commissie. Het Gedeco-overleg vond fysiek in de inrichting plaats. De commissie vindt het van belang te benadrukken dat de directie zich voortdurend inspant en actief leden probeert te werven om een Gedeco te kunnen vormen. De directie onderschrijft dit belang en mede vanuit dit belang heeft de directie ervoor gekozen om elke afdelingsreiniger lid van de Gedeco te maken. De afdelingsreiniger geniet over het algemeen genomen enig aanzien op de afdeling en staat in contact met alle gedetineerden op de afdeling, waardoor zij de afdeling goed kunnen vertegenwoordigen.

Formeel en informeel vindt er contact plaats tussen de voorzitter en de voorzitters van ‘naburige’ commissies van toezicht. Tevens heeft de voorzitter van de commissie van toezicht één keer per jaar een gesprek met de leiding van de strafsector van de rechtbank Oost-Brabant over de continuïteit en kwaliteit van de administratie en het secretariaat. Gedurende het afgelopen verslagjaar heeft dit overleg plaatsgevonden in januari 2023. Terugkerende onderwerpen tijdens dit overleg zijn de formatie van de ondersteuning van de commissie van toezicht en verschaffing van de middelen benodigd voor het digitale werkproces.

3. Activiteiten commissieleden tijdens het verslagjaar

In juni 2023 heeft een lid het voorzittersoverleg van de commissies van toezicht in Zuid-Nederland en de klankbordgroep bijgewoond.

Op 2 november 2023 heeft de secretaris namens de commissie van toezicht het RSJ-congres bijgewoond. Het thema van de dag: RSJ 70 jaar: toen, straks & nu.

Op 13 november 2023 hebben vier leden en de secretaris namens de commissie van toezicht de landelijke themadag van de Commissies van Toezicht 2023 bijgewoond. Het thema van de dag was: Herkennen van grensoverschrijdend gedrag!

4. Activiteiten in het kader van de adviestaak

De commissie heeft in een eerdere brief d.d. 15 juli 2019 de aandacht gevraagd voor de problematiek in verband met de centralisering van het winkelsysteem. Tegen het einde van 2019 leek deze problematiek grotendeels opgelost. Echter in juli van 2021 is de winkel overgegaan op een andere leverancier en zijn de problemen weer in volle omvang terug gekeerd, waardoor de commissie toenemende onmacht, onvrede en zorg bij zowel de gedetineerden als medewerkers signaleert. In september 2021 waren deze problemen nog niet verholpen en leken zij eerder toe te nemen, reden voor de commissie om een brief op te stellen en te verzenden aan de staatssecretaris Justitie en Veiligheid om aandacht te vragen voor deze problematiek. De brief is tevens verzonden aan de vestigingsdirecteur P.I. Grave, Hoofddirecteur DJI, Vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid, algemeen voorzitter RSJ en de voorzitter Klankbordgroep CvT's. Ook in 2023 is de problematiek rondom de winkel maandelijks besproken op vergaderingen van de commissie van toezicht. De commissie hecht er dan ook belang aan dat zij deze problematiek aan de orde blijft stellen, nu deze onverminderd nog steeds aan de orde is.

De commissie heeft in 2023 een brief gestuurd aan de minister voor Rechtsbescherming, dhr. Weerwind, de Klankbordgroep, de Directeur-Generaal DJI en de RSJ inzake de mogelijkheid tot het bestellen van versproducten door arrestanten.

De commissie heeft al in het verslagjaar 2019 haar zorgen geuit over het toenemend aantal gedetineerden met psychische problematiek en agressieproblematiek en daartoe een brief opgesteld, die is verzonden aan de vestigingsdirecteur P.I. Grave, de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, Vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid, Algemeen voorzitter RSJ en de Hoofddirecteur DJI. De commissie hecht er belang aan dat zij deze problematiek aan de orde blijft stellen, nu deze onverminderd nog steeds aan de orde is. De directie heeft eens in de twee weken een overleg met de psychologen. Daarnaast heeft de directie eens in de twee maanden een overleg met de psychiaters.

De commissie heeft gedurende het verslagjaar de ontwikkeling van het arrestantenregime en HvB-regime in P.I. Grave nauwgezet gevolgd en zal deze blijven volgen.

De commissie heeft in het verslagjaar geen aanleiding gevonden adviezen te geven aan de directie.

5. Activiteiten in het kader van de toezichthoudende taak

De commissie acht het haar taak om ‘namens de samenleving’ en onafhankelijk van de Inspectie, toezicht te houden op alles wat met (de bejegening van) de gedetineerden te maken heeft. De insteek van de gerevitaliseerde toezichthoudende taak is de gedetineerdenzorg, het perspectief van de gedetineerden staat daarbij voorop. Aan de hand van de toezichtgebieden die door de RSJ zijn opgesteld, heeft de commissie voor ‘Grave’ de gebieden benoemd, die specifiek met het houden van toezicht verband houden, en die los staan van het maandcommissariaat en de beklagrechtspraak. Enkele voorbeelden van die toezichtgebieden zijn: ‘bejegening gedetineerden’, ‘bad en winkel’, ‘contacten buitenwereld’, en ‘activiteiten’. De commissie van toezicht heeft ervoor gekozen de thema’s regelmatig gesprek van onderwerp te laten zijn tijdens de maandelijkse vergadering.

Het Hoofd Zorg heeft in 2023 per kwartaal een overzicht aangeleverd, waarin de medische klachten staan vermeld. Het Hoofd Zorg heeft daarnaast een jaaroverzicht 2023 aangeleverd. In het jaar 2023 zijn 70 medische klachten ingediend, waarvan 57 klachten zijn bemiddeld door Hoofd Zorg. In elf klachten kon niet bemiddeld worden, nu de gedetineerde voortijdig met ontslag was of wel overgeplaatst was. Twee klachten zijn doorgestuurd naar de Medisch Adviseur. Deze klachten zijn door de Medisch Adviseur alsnog ongegrond verklaard.

De maandcommissarissen spreken maandelijks meermalen met medewerkers en voeren een open gesprek met die medewerkers over de stand van zaken, aandachtspunten en hun eventuele zorgen binnen de PI. De medewerkers weten dat de commissarissen de verkregen info ter vergadering van de commissie van toezicht ter sprake kunnen brengen. De commissie ervaart ziet dat de medewerkers open zijn in hun informatie, ook als het kritiek betreft. Deze open sfeer kenmerkt de PI Grave. De commissie wil dan ook haar waardering uitspreken voor de medewerkers van P.I. Grave.

De toezichthoudende taak van de maandcommissarissen heeft plaatsgevonden door eigen waarneming op de diverse afdelingen.

6. Activiteiten in het kader van de bemiddelingstaak

Werkzaamheden van de maandcommissaris

Om de twee weken op een donderdag bezoekt een lid van de commissie van toezicht als maandcommissaris de inrichting. Alle leden hebben deze taak bij toerbeurt volgens een vastgesteld schema vervuld. Middels zogenaamde sprekersbriefjes kunnen gedetineerden zich aanmelden voor het ‘spreekuur’ van de maandcommissaris. Deze bezoeken werden door de maandcommissaris, het personeel en de gedetineerden als nuttig en prettig ervaren. De maandcommissaris heeft in beginsel tijdens de eerstvolgende vergadering na zijn bezoek (mondeling en schriftelijk) verslag uitgebracht van zijn gesprekken met gedetineerden en personeelsleden over eventuele problemen.

Zoals hiervoor aangegeven hechten de maandcommissarissen belang aan het fysiek kunnen bezoeken van de diverse afdelingen. Te meer nu de maandcommissarissen tijdens deze bezoeken regelmatig ‘spontaan’ door gedetineerden worden benaderd. De maandcommissarissen zijn blij dat zij de afdelingen weer fysiek kunnen bezoeken, omdat zij nu, na opheffing van de coronamaatregelen, weer zichtbaar zijn in de inrichting. De onderwerpen die worden besproken zijn divers. Soms is de maandcommissaris niet meer dan een luisterend oor, maar in de meeste gevallen wordt een concreet probleem aan de orde gesteld en probeert de maandcommissaris de gedetineerde te adviseren of samen met hem een oplossing voor zijn probleem te vinden. Indien aan de orde, wordt gesproken met personeelsleden, een afdelingshoofd of met een vertegenwoordiger van de directie. De maandcommissaris kan ook het advies geven beklag in te stellen.

Daarnaast brengen de maandcommissarissen, in vooraf samengestelde koppels, onaangekondigde bezoeken aan de P.I. Grave. Deze bezoeken hebben plaats tijdens de avonduren, in de weekenden of tijdens kantooruren. Van deze onaangekondigde bezoeken worden verslagen opgemaakt, welke tijdens de eerstvolgende vergadering na het bezoek worden besproken. De onaangekondigde bezoeken worden als heel waardevol beschouwd.

In februari 2023 hebben twee leden van de commissie van toezicht een onverwacht bezoek gebracht aan de P.I. Grave, meer in het bijzonder aan de medische dienst van de inrichting. De aanwezige verpleegkundigen hebben een toelichting gegeven over de gang van zaken en hun werkzaamheden. De medische dienst wordt druk bezocht. Daarnaast worden alle inkomsten beoordeeld door de verpleegkundigen. De verpleegkundigen gaven aan dat het een grote klus is om de medische gegevens van een gedetineerde bij de huisarts of andere zorgverleners op te vragen. De gedetineerde moeten hiervoor toestemming geven. Daarnaast is gesproken met het plaatsvervangend Hoofd Zorg en een waarnemend huisarts. De waarnemend huisarts gaf aan dat hij voorstander is van een zo'n kort mogelijke verblijfsduur in een isoleercel, omdat dit een gedetineerde dikwijls niet ten goede komt. Ook wilde hij pleiten voor het minder gebruik maken van de isoleercel. Het naar aanleiding van dit onaangekondigd bezoek opgemaakt verslag is op de vergadering van de commissie van toezicht besproken.

In april 2023 hebben twee leden van de commissie van toezicht een onverwacht bezoek gebracht aan de P.I. Grave, meer in het bijzonder aan de keuken van de inrichting. De betreffende maandcommissarissen hebben gesproken met de kok die, vanuit Vitam, werkt in de P.I. Grave. De kok heeft een rondleiding in de keuken gegeven en heeft een toelichting gegeven op zijn werkzaamheden en de werkzaamheden van de gedetineerden die in de keuken werkzaam zijn. Daarnaast is uitleg gegeven hoe wordt omgegaan met de diverse voedselallergieën van de gedetineerden binnen de P.I. Grave. Na het bezoek aan de keuken is nog een bezoek gebracht aan de telehooruimte. De commissie wil benadrukken het erg te betreuren dat deze voorziening, sinds Corona, door allerlei omstandigheden nog maar weinig gebruik wordt gemaakt. Het naar aanleiding van dit onaangekondigd bezoek opgemaakt verslag is op de vergadering van de commissie van toezicht besproken.

In oktober 2023 hebben twee leden van de commissie van toezicht een onverwacht bezoek gebracht aan de P.I. Grave, meer in het bijzonder aan de inkomstenafdeling van de inrichting. Aldaar werden zij geïnformeerd over de procedure. Hierna werd de Medische Dienst bezocht. De folder met informatie over de Medische Dienst, die bij binnenkomst aan de gedetineerden wordt uitgereikt, werd ter inzage meegegeven en is tijdens de vergadering besproken. Het naar aanleiding van dit onaangekondigd bezoek opgemaakt verslag is op de vergadering van de commissie van toezicht besproken.

In dit verslagjaar is naar aanleiding van sprekersbriefjes 54 keer een gedetineerde door een maandcommissaris bezocht. Dit is meer als in 2022, toen zijn er 50 gedetineerden bezocht. De maandcommissaris heeft in 2023 meer verzoeken ontvangen, maar ten tijde van het bezoek van de maandcommissaris bleek regelmatig dat de desbetreffende gedetineerde overgeplaatst was of de inrichting al had verlaten.

Door de reguliere en incidentele bezoeken heeft de commissie op informele wijze contact gehad met een groot aantal gedetineerden en vaak ook met personeelsleden. De voorzitter van de commissie voert (zoals hiervoor al is opgemerkt) periodiek het overleg met de directeur. Mede door deze contacten heeft de commissie voeling gehouden met de dagelijkse gang van zaken binnen de inrichting en een goed beeld gekregen van de zich binnen de inrichting afspelende problemen.

Bemiddeling

Per 1 januari 2021 is in de Penitentiaire Beginselenwet een nieuwe vorm van bemiddeling opgenomen: de geformaliseerde bemiddeling. De geformaliseerde bemiddeling is ingegeven door de landelijke toename van het aantal beklag- en beroepszaken en omdat veel van de klachten betrekking hebben op de bejegening van en de communicatie met gedetineerden.

De gedetineerden hebben een brief ontvangen waarin zij over de bemiddeling zijn geïnformeerd. De commissie van toezicht heeft de geformaliseerde bemiddeling ondergebracht bij de maandcommissarissen.

De commissie van toezicht maakt gebruik van het door de landelijk coördinator commissies van toezicht ter hand gestelde vernieuwde beklagformulier, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen een klacht en een grief en waaruit de gedetineerde een keuze kan maken.

De administratie zorgt dat de dienstdoende maandcommissaris de beschikking krijgt over de ingediende grieven, zodat deze terstond bemiddeld kunnen worden. De maandcommissaris brengt verslag uit van de uitkomst van de bemiddeling.

Wat is (een verzoek tot) bemiddeling?

Het eerste lid van art. 59a Pbw luidt: “De gedetineerde heeft het recht zich, mondeling of schriftelijk, tot de commissie van toezicht te wenden met het verzoek te bemiddelen ter zake van een grief omtrent de wijze waarop de directeur zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem heeft gedragen of een bij of krachtens deze wet gestelde zorgplicht heeft betracht. Een gedraging van een ambtenaar of medewerker jegens de gedetineerde wordt met het oog op de toepassing van deze bepaling als een gedraging van de directeur aangemerkt.”

Bemiddeling, althans een verzoek daartoe, omschrijft de wet als een recht van de gedetineerde.

Bemiddeling moet door de commissie van toezicht worden gegarandeerd.

Mondelinge toelichting door beide ‘partijen’ is een basisvereiste van bemiddeling.

Bij voorkeur worden “partijen” in elkaars tegenwoordigheid gehoord.

In Grave bestaat de informele bemiddelingsmogelijkheid uit bemiddeling door de maandcommissaris naar aanleiding van bij hem of haar ingekomen grieven.

Doelmatige bemiddeling is niet alleen afhankelijk van de bevoegdheden en vaardigheden van leden van de commissie van toezicht, maar eist onder meer nog dat degene die in de bemiddelingsprocedure namens de directeur optreedt, voldoende kennis van het betreffende probleem heeft en tenminste enige beslissingsbevoegdheid heeft. Ook hij zal immers op enig moment in het concrete geval water bij de wijn moeten kunnen doen en in het algemeen ook maatregelen moeten kunnen treffen die meer structureel en preventief zijn. Wil de bemiddeling een succes kunnen worden dan is er dus ook vanuit de inrichting investering (van onder meer tijd en aandacht) nodig en dient voortvarendheid betracht te worden.

De commissie heeft, na evaluatie, in het jaar 2022 de uitdrukkelijke wens uitgesproken de bemiddeling verder te professionaliseren. Daartoe is medewerking gevraagd van de directie.

In overleg met de directie is de werkwijze in 2023 verder geprofessionaliseerd. Inmiddels is wel al gebleken dat personele capaciteitsproblemen de nodige hindernissen opwerpen.

In het verslagjaar 2023 is het onderwerp ‘bemiddeling en begeleiding van de maandcommissaris’ een terugkerend agendapunt op de vergadering geweest. Vanuit de zijde van de directie is in het begin van het verslagjaar aangegeven dat de begeleiding van de maandcommissaris door een afdelingshoofd niet gegarandeerd kan worden, gelet op de hoge werkdruk bij de afdelingshoofden.

De directie heeft in april een voorstel gedaan aan de commissie omtrent de bemiddeling van grieven en de begeleiding van de maandcommissaris, waarbij de maandcommissaris begeleid zou worden door een medewerker van de P.I. die geen mandaat heeft om in grieven te bemiddelen. Daarnaast zou de maandcommissaris zich telefonisch kunnen wenden tot het dienstdoende afdelingshoofd en een mail kunnen sturen aan het afdelingshoofd om de grieven te bemiddelen.

De commissie heeft hierop een tegenvoorstel gedaan, wat inhield dat de grieven wel in aanwezigheid van een afdelingshoofd worden bemiddeld. De sprekersbriefjes voor de maandcommissaris kunnen buiten aanwezigheid van het afdelingshoofd worden besproken.

De commissie heeft aangegeven dat zij en de directie elkaar zullen moeten vinden om tegemoet te komen aan elkaars belangen en de belangen van de gedetineerden, waarbij het belang van de gedetineerden voorop staat.

Vanaf juli 2023 is afgesproken dat het maandcommissariaat telkens zal plaatsvinden op de woensdagmiddag. Op woensdagmiddag zijn de meeste afdelingshoofden in de inrichting aanwezig. De grieven worden voorafgaand aan het bezoek van de maandcommissaris, vanuit de commissie, doorgestuurd naar het algemene e-mailadres van de afdelingshoofden. Een afdelingshoofd is aanwezig bij de bemiddeling van de grieven. De gedetineerden worden naar een daartoe gereserveerde ruimte gebracht alwaar de bemiddeling in het bijzijn van de maandcommissaris en het afdelingshoofd plaatsvindt.

De commissie zal de werkwijze, in het jaar 2024, evalueren.

De commissie van toezicht heeft in 2023, 235 bemiddelingsverzoeken ontvangen. De tabel in bijlage A geeft inzicht in de verschillende onderwerpen waarover grieven zijn ingediend in 2023. Dit aantal wijkt af van het aantal hieronder, daar er grieven zijn omgezet in klachten en deze niet worden meegenomen in het overzicht van ingediende grieven over 2023.

Kort van tevoren of na een gesprek en door bemiddeling van de maandcommissaris zijn er 128 grieven ingetrokken en derhalve afgedaan. 49 gedetineerden die een grief hadden ingediend waren al met ontslag of overgeplaatst alvorens het gesprek plaatsvond.

Grieven		2021	2022	2023
Grieven afgedaan	Bemiddeld/ingetrokken	17	56	128
	Klager wenst geen gesprek	6		0
	Klager met ontslag	7	35	29
	Klager overgeplaatst	9	31	20
Grief omgezet naar klacht		4	41	57
Openstaand		0	0	1
Totale aantal grieven		43	163	235

7. Activiteiten in het kader van de rechtsprekende taak

In het verslagjaar is iedere week, behoudens vakantieperioden, op donderdag, en incidenteel op dinsdag, een beklagzitting gehouden, mede gelet op de bevordering van de doorlooptijd van de afdoening van klachten. Twee beklagzittingen zijn komen te vervallen, waarvan één vanwege de geldende coronamaatregelen.

In totaal zijn er 44 beklagzittingen geweest. Een beklagzitting is komen te vervallen, wegens een probleem aan het PZI-systeem. De beklagzittingen zijn onderverdeeld in 9 enkelvoudige beklagzittingen en 35 meervoudige beklagzittingen.

De samenstelling van de beklagcommissie was als volgt. Als voorzitter traden zes leden van de commissie van toezicht afwisselend op.

De overige leden van de commissie hebben bij toerbeurt aan de meervoudige beklagzittingen deelgenomen. Telkens is bijstand verleend door een (plaatsvervangend) secretaris. De zittingsplanning voor 2023 is vastgesteld op basis van de instroomcijfers van 2022. De commissie streeft naar instroom = uitstroom.

In 2023 werd de mondelinge uitspraak ter zitting gehanteerd. Ter zitting wordt aan klager een formulier uitgereikt waarop de aan hem medegedeelde uitspraak is aangekruist. Op dit formulier wordt tevens vermeld waar en binnen welke termijn klager beroep in kan stellen. Naast het uitreiken van dit formulier aan de klager, wordt de mondelinge gedane uitspraak ook aangetekend op de klacht ex artikel 67 lid 5 van de Penitentiaire beginselenwet. Indien een klager vanwege ontslag thuis is opgeroepen en niet ter zitting verschijnt, wordt alsnog een aantekening mondelinge uitspraak (AMU) opgemaakt en verzonden. Hierin is opgenomen dat de beroepstermijn van zeven dagen gaat lopen nadat klager het afschrift heeft ontvangen. Overigens merkt de commissie op dat klagers die uit de inrichting zijn ontslagen en voor de behandeling van de klacht 'thuis' zijn opgeroepen, zelden ter zitting verschijnen. De beklagcommissie heeft een aantal keren na behandeling ter zitting van complexe klachten de zaak aangehouden om de directie en/of klager in de gelegenheid te stellen nadere inlichtingen te verstrekken. Vervolgens is de klacht opnieuw op zitting geplaatst of is er schriftelijk uitspraak in gedaan. In een enkel geval is de voorzitter van de commissie als alleensprekende beklagrechtter opgetreden. Een deel van de ingekomen klaagschriften, is op grond van artikel 64, eerste lid, Penitentiaire beginselenwet schriftelijk afgedaan.

Klagers hebben in 2023 telkens een ontvangstbevestiging van hun klacht ontvangen. De commissie van toezicht is van mening dat het versturen van een ontvangstbevestiging bij klagers de onzekerheid over

het aankomen van hun klacht wegneemt en past in de systematiek van de Algemene wet bestuursrecht. Ook dit verslagjaar heeft de commissie de beklagzaken digitaal gescand. De gescande beklagzaken worden per mail gezonden naar de directie, waarna de directie een verweerschrift opstelt en dit digitaal aan de commissie doet toekomen.

De beslissingen in zaken waarin een rogatoir verhoor heeft plaatsgevonden omdat klager niet meer in Grave verbleef worden in beginsel genomen door de alleensprekende beklagrechter en steeds schriftelijk uitgewerkt, omdat er geen mondelinge behandeling in aanwezigheid van klager kan plaatsvinden. Mocht de complexiteit van de beklagzaak daartoe aanleiding geven, dan wordt de beklagzaak meervoudig behandeld en daarna schriftelijk afgedaan.

Uitgangspunt bij onderstaand klachtenoverzicht zijn de klachten die in het verslagjaar 2023 op 2 april 2023 zijn afgedaan. Op 2 april 2024 stonden er nog 91 klachten open uit 2023.

	2021	2022	2023
Ongegrond	316 (47,5%)	286 (35,7 %)	254 (34,1 %)
Gegrond	64 (9,6%)	44 (5,5 %)	69 (9,3 %)
niet-ontvankelijk	114 (17,1%)	211 (26,4 %)	101 (13,6 %)
Ingetrokken	105 (15,8%)	102 (12,7 %)	96 (12,9 %)
overgedragen (doorgestuurd en anders afgedaan)	23 (3,5%)	34 (4,2 %)	47 (6,3 %)
grievens afgedaan	43 (6,5%)	124 (15,5 %)	177 (23,8 %)
totaal afgedane klachten	665 (100%)	801 (100%)	744 (100%)
totaal afgedane klachten 2020/21/22	105	16	22
lopende klachten/grievens	16	22	91
verzoeken rogatoir horen	9	9	8

In het afgelopen verslagjaar werden in totaal 843 klachten/grievens bij de commissie ingeschreven. Hiervan zijn 752 klachten (744 + 8 = 752) afgedaan.

Ten opzichte van 2022 is het aantal binnengekomen klachten iets toegenomen. Uit de tabel in bijlage B blijkt dat het aantal klachten over de disciplinaire straffen, ordemaatregel, persoonlijke voorwerpen en verzorging is toegenomen. Eerder al heeft de commissie haar zorgen geuit over de populatie in de P.I. Grave. In toenemende mate worden gedetineerden geplaatst met een psychiatrische achtergrond. Daarnaast hanteert de directie een meer stringent beleid dan voorheen.

Het komt geregeld voor dat klaagschriften meerdere klachten bevatten, dan wel dat een klacht uiteenvalt in meerdere onderdelen. Het is niet altijd duidelijk of een klaagschrift kan worden opgevat als één klacht of dat het moet worden opgesplitst in meerdere klachten. Vaak wordt zulks pas duidelijk bij een inhoudelijke beoordeling van het klaagschrift. Desondanks is zo goed en kwaad als dat gaat, getracht om, wanneer één klaagschrift meerdere klachten omvatte, deze als afzonderlijke klachten te registreren.

De tabel in bijlage B geeft inzicht in de verschillende onderwerpen waarover klachten zijn ingediend in 2023. In Klaver zijn de onderwerpen waaronder een klacht kan worden ingeboekt landelijk vastgesteld. De commissie van toezicht is van mening dat onderwerpen ontbreken en dat sommige onderwerpen overbodig zijn. De administratie heeft een overzicht gemaakt van welke klachten zij onder welk onderwerp invoert. Dit overzicht is weergegeven in bijlage C.

Uit de tabel blijkt dat verreweg de meeste klachten zijn ingediend over de oplegging van een disciplinaire straf, contact buitenwereld, ordemaatregel, activiteiten en verzorging. Andere veelvoorkomende onderwerpen zijn persoonlijke voorwerpen, regime, selectie en overplaatsing en informatie/procedure.

Van de genoemde 744 klachten zijn er 96, al dan niet na bemiddeling door de maandcommissaris, ingetrokken. Op de overige klachten zijn de volgende uitspraken gedaan:

- 254 keer is een klacht ongegrond verklaard;
- 69 keer is een klacht gegrond verklaard;
- 101 keer is een klager niet-ontvankelijk in zijn klacht verklaard.

Tegen uitspraken van de beklagcommissie of de alleensprekende beklagrechter op in 2023 afgedane klachten heeft de directie 16 keer beroep ingesteld, en zijn 42 klagers in beroep gegaan bij de RSJ. Mondelinge uitspraken zijn steeds schriftelijk uitgewerkt en naar de RSJ verzonden. De beroepscommissie heeft nog niet in alle beroepszaken uitspraak gedaan.

Er zijn in 2023, na een verzoek daartoe, 8 in de inrichting verblijvende gedetineerden rogatoir gehoord.

De commissie van toezicht stelt vast dat gedetineerden in toenemende mate rechtsbijstand genieten tijdens een beklagzitting.

Ten aanzien van de wettelijke termijn waarbinnen de beklagcommissie dan wel een beklagrechter een uitspraak dient te geven op een ingekomen klacht, merkt de commissie op dat deze termijn in 2023 in 57% niet is gehaald. In 2022 was dit percentage ook 57%. In de praktijk blijken de wettelijke termijnen moeilijk te realiseren, ook al streeft de commissie voortdurend naar een voortvarende behandeling van de klachten. De klachten staan uiterlijk binnen 4 weken op zitting. Vaak treedt echter vertraging op waarop de beklagcommissie geen of weinig invloed kan uitoefenen. Deze vertraging wordt onder meer verklaard doordat reactietermijnen op gevraagde verwerpen niet altijd in acht worden genomen, maar ook door de tijd die gemoeid is met de uitvoering van verzoeken om klagers door een rogatoire commissies te laten horen. Zoals eerder vermeld zag de commissie van toezicht het aantal klachten het afgelopen jaar iets toenemen.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the bottom.

8. Slotoverweging

Dit verslagjaar overziende, heeft de commissie haar werk op adequate wijze kunnen vervullen. Daarbij mag zeker worden opgemerkt dat de individuele leden van de commissie dit werk ook met plezier hebben verricht, mede gelet op de omstandigheden waaronder zij haar werk hebben moeten verrichten. De commissie heeft uit de contacten met de directie en de gedetineerden de algemene indruk gekregen dat de bejegening van de gedetineerden goed te noemen is. Gelet op de aard van de klachten, de inhoud van hetgeen uit de gesprekken met de maandcommissaris naar voren komt, en hetgeen de commissie overigens ter ore komt, kan worden geconcludeerd dat binnen de kaders van de penitentiaire wet- en regelgeving, het gevoerde beleid op verantwoorde uitgangspunten berust en dat aan dat beleid als regel op bevredigende wijze gestalte wordt gegeven.

De commissie en directie hebben zich met elkaar verstaan om elkaar over diverse onderwerpen zo volledig mogelijk te informeren.

De commissie wil benoemen dat een goede samenwerking met de directie essentieel is. Het afgelopen jaar heeft de commissie de samenwerking wat moeizamer dan voorheen ervaren. Veel tijd is gemoeid geweest met diverse discussies, bijvoorbeeld over het fenomeen marginaal toetsing en de wijze van begeleiding van de maandcommissaris. Het is belangrijk om constructief met elkaar in gesprek te blijven en te blijven streven naar verbetering van werkprocessen. Uiteenlopende belangen, communicatieproblemen en gebrek aan begrip voor elkaar standpunten zouden kunnen leiden tot een moeizamere samenwerking. Het is belangrijk om open, eerlijk en respectvol met elkaar in gesprek te blijven over de knelpunten en verschillen van inzicht, te luisteren naar elkaars perspectieven en om gezamenlijk te proberen tot een oplossing te komen. De commissie heeft er alle vertrouwen in dat ze in samenwerking met de directie de knelpunten kan oplossen en zo te komen tot een nog betere samenwerking.

De commissie van toezicht kon gedurende het verslagjaar, dankzij de medewerking van directie, personeelsleden en commissieleden, haar taken goed blijven uitvoeren.

De Commissie dankt de directie, de afdelingshoofden en alle overige medewerkers voor de samenwerking in 2023 en ziet 2024 positief en vol vertrouwen tegemoet.

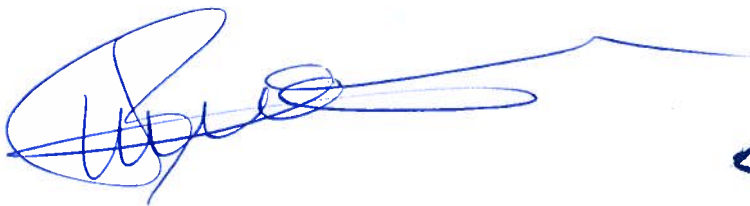
Dit jaarverslag is vastgesteld in de vergadering van de commissie van toezicht van

de secretaris,

d.d. 8-5-2024

de voorzitter,

d.d. 8-5-2024

Bijlage A. Grievoverzicht naar onderwerp (alleen Klaver)

Onderwerp	2022		2023	
	aantal	%	aantal	%
Activiteiten	17	14,2	24	13,5
Bejegening	20	16,7	31	17,4
Contact buitenwereld	14	11,7	17	9,6
Controle	1	0,8	1	0,5
Eisen verblijfsruimte	4	3,3	5	2,8
Geweld			1	0,5
Informatie / procedure	11	9,2	21	11,8
Nog onbekend	1	0,8	1	0,5
Ordemaatregel			1	0,5
Persoonlijke voorwerpen	5	4,2	9	5,1
Regime	13	10,8	23	12,9
Rekening-courant	1	0,8	6	3,6
Selectie/ overplaatsing	2	1,7	1	0,5
Verzorging	31	25,8	37	20,8
Totaal ingediende klachten	120	100	178	100

Bijlage B. Klachtenoverzicht naar onderwerp (alleen Klaver)

onderwerp	2022		2023	
	aantal	%	aantal	%
Activiteiten	63	8,9	60	9
Behandeling	1	0,1	0	0
Bejegening	24	3,9	19	2,9
Compensatie	1	0,1	2	0,3
Contact buitenwereld	147	20,8	65	9,8
Controle	10	1,6	12	1,8
DBT	20	2,9	13	1,9
Disciplinaire straf	97	13,8	131	19,7
Eisen verblijfsruimte	16	2,4	4	0,6
Geweld	3	0,5	3	0,5
Informatie / procedure	53	7,6	46	6,9
Nog onbekend	1	0,1	2	0,3
Ordemaatregel	43	6,1	50	7,5
Persoonlijke voorwerpen	29	4,3	42	6,3
Regime	54	7,7	41	6,2
Rekening-courant	18	0,3	22	3,3
Rogatoir verzoeken*	9	1,4	13	1,9
Schadeverhaal	2	0,4	3	0,5
Selectie/ overplaatsing	44	6,3	45	6,8
Transport	1	0,1	2	0,3
Verlaten inrichting	1	0,1	4	0,6
Verzorging	75	10,6	86	12,9
Totaal ingediende klachten	712	100	665	100

* dit aantal kan groter zijn dan de verzoeken rogatoir horen die zijn afgedaan, omdat sommige verzoeken worden overgedragen aan een andere inrichting of worden ingetrokken.

Bijlage C. Onderwerpen Klaver

Activiteiten	Arbeid Luchten Sport Diversen
Bejegening	-
Compensatie	-
Contact buitenwereld	Bellen Post Bezoek
Controle	Urinecontrole Celinspectie Visitatie / fouillering
DBT	-
Disciplinaire straf	-
Eisen verblijfsruimte	-
Geweld	-
Informatie / procedure	Inzage processtukken Termijn rapport / beschikking Sprekersbriefje Beklagformulier e.d. Bevolkingsadministratie
Nog onbekend	
Ordemaatregel	-
Persoonlijke voorwerpen	Zoekraken / beschadigen goederen Verzegeling Invoer / uitvoer
Regime	Regime / beleid / huisregels Twee op 1 cel
Rekening-courant	-
Rogatoir verzoek	-
Schadeverhaal	-
Selectie / overplaatsing	Andere Commissie van Toezicht Doorsturen Selectiefunctionaris Doorsturen Medisch Adviseur / Hoofd Zorg Interne /externe overplaatsing
Time-out	Bewaardersarrest / rode kaart
Transport	DV&O
Verlaten inrichting	Verlof Uitstel VI-datum
Verzorging	Voeding Medisch Hygiëne Religie Tandarts

